

Un consol escàs

Tot Europa es va alegrar que l'Agència Espacial Europea col·loqués *Philae*, una sonda de la mida d'un aparell de cuina, a la superfície d'un cometa a 480 milions de quilòmetres de la Terra. Va ser com llançar un dard amb els ulls tapats a través d'un oceà i encertar la diana. *Philae* va emmudir poc després, però no abans d'enviar una gran quantitat de dades i d'injectar optimisme a un continent amb poc per celebrar.

La intervenció de Rússia a Ucraïna representa el primer repte per a la nova alta representant de la UE per a la política exterior, Federica Mogherini, que abans havia estat, per un temps curt, ministra d'Afers Estrangers d'Itàlia. L'OTAN adverteix d'una nova acumulació de tropes i d'equipaments russos a l'est d'Ucraïna. Les eleccions simulades a les dues regions separatistes proruses a Donbass van ser *respectades* i fins i tot reconegudes per Moscou. Els acords d'alto el foc signats a Minsk al setembre per Ucraïna, Rússia i els separatistes s'incompleixen. El president d'Ucraïna es prepara per a una *guerra total*.

Com pot ser que Europa permetés aquesta devastació a la porta de casa seva? Uns responsables de la UE afirmen que, així com el 1989 Ucraïna estava més o menys al mateix nivell que Polònia, avui és tres vegades més pobra. La implicació d'això és que amb les polítiques adequades l'allunyament d'Ucraïna del seu destí europeu es pot corregir. Aquest pensament va inspirar els valents manifestants que van omplir la plaça Maidan, a Kíev, fa un any, molts dels quals onejaven banderes de la UE. No solament volien la caiguda del predecessor de Poroixenko, Víktor Ianukòvítx, que havia cedit a la pressió de Rússia per rebutjar un acord comercial de la UE, sinó també la fi de la corrupció i l'espòli, que havien caracteritzat el país des de la independència. El veritable crit de batalla de la plaça Maidan va ser a favor d'un estat modern, d'estil europeu. En realitat, però, Ucraïna s'ha convertit en una zona de guerra sagnant i un cas econòmic perdut.

Ucraïna estava destinada a ser un cas difícil. A final del 2004, quan la revolució taronja va portar els proeuropeus al

Rússia serà el repte més gran per a la nova cap de la política exterior d'Europa.

Reproduït amb el permís de

The
Economist

poder a Kíev, la UE va iniciar una expansió cap a l'est. La *fatiga de l'ampliació* va abandonar els antics països soviètics més pobres, com Ucraïna. La política europea de veïnatge per aconseguir un canvi polític i econòmic als països veïns de la UE sense oferir-los de formar-ne part va ser un fracàs estrepitos.

Però el problema més difícil és Rússia. Vladimir Putin va decidir que una Ucraïna de tendència europea era una amenaça per als interessos russos. La seva intromissió, en particular amb l'annexió de Crimea i la invasió de l'est, ha estat impredecible, oportunista i adornada amb ideologia nacionalista. La seva *unió econòmica eurasiàtica* té l'ambició de rivalitzar amb la UE, encara que de moment els seus membres es limiten a Armènia, Bielorússia i Kazakhstan.

Els europeus s'han adonat de la realitat. El 16 de novembre, Putin va abandonar aviat una cimera del G-20 arran de les crítiques dels seus col·legues. Poc després, la cancellera Angela Merkel va emetre una avaluació inusualment sincera sobre l'amenaça de Rússia no solament per a Ucraïna, sinó també per a Geòrgia, Moldàvia i els Balcans. La voluntat de Putin de fer-se fort a Ucraïna ha superat la capacitat europea de resposta. En una reunió recent, els ministres d'afers estrangers de la UE només van acordar de condemnar les votacions de Donbass i ampliar les sancions.

Aquesta va ser també la primera reunió de ministres d'afers estrangers que va presidir la imponent Mogherini. Molts analistes i fins i tot alguns governs de la UE estaven en contra de la seva elecció per por que no exemplifiqués la

llarga inclinació pro-Kremlin del seu país. Alguns van afegir que, igual que la seva predecessora, Cathy Ashton, era massa inexperta per a aquest càrrec, tot i la seva llarga experiència en el centreesquerra italià en els camps de la política i de les relacions internacionals.

A més de convèncer els seus detractors, Mogherini ha d'afrontar la difícil tasca de mantenir la unitat entre els països membres de la UE. A molts els irrita el mal que les sancions a Rússia causen a l'economia respectiva, segons que expliquen.

Les eines disponibles. No obstant això, la UE no està indefensa. Mogherini té molts *instruments*, d'acord amb l'argot institucional, a l'abast, incloent-hi un bon servei diplomàtic intel·ligent i el poder financer de la Comissió Europea. Mogherini és vicepresidenta de la Comissió, i malgrat la seva feina itinerant, promet assistir a cada reunió setmanal de la Comissió. Té algunes idees enginyoses sobre com es pot fer més bon ús de la immaneable burocràcia de la UE. Els alts funcionaris insinuen que estan disposats a proporcionar més assistència econòmica si els ucraïnesos es prenen seriosament la reforma judicial, la liberalització dels negocis i així successivament. Amb tot, és difícil de pensar en un país en què els diners d'Europa o el poder del seu exemple hagin demostrat ser transformadors sense una oferta per formar-ne part.

La millor esperança de Mogherini pot ser comprar temps. El moviment final de Putin no és clar, potser ni per a ell mateix. Alguns temen que vol construir un pont que uneixi Rússia i Crimea. D'altres afirmen que, tot i l'aparença, potser es vol començar a comprometre més amb occident. Potser el més probable és que continuï la lluita de baix nivell, a mesura que els separatistes intentin assegurar o expandir el seu territori. Les sancions de la UE continuaran fins a la primavera que ve, i es podrien allargar. Andrew Wilson, expert en Ucraïna al Consell Europeu de Relacions Exteriors, un *think tank*, afirma que aleshores Rússia podria ser més vulnerable a les pressions, especialment si el preu del petroli continua baix. Però l'economia d'Ucraïna aguantarà tant de temps?

Traducció de Paula Arnas Antolí